

УДК 330.322.01

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Н. В. Меснікович

студентка 3 курсу, група Ф-31, навчально-науковий інститут економіки менеджменту і права
Науковий керівник – к.е.н., доцент Л. М. Акімова

*Національний університет водного господарства та природокористування,
м. Рівне, Україна*

В статті досліджено інвестиційний клімат України в цілому. Проведено аналіз капітальних інвестицій за 2013 рік. Наведено основні проблеми інвестиційного клімату України та запропоновано шляхи його покращення.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційний клімат, капітальні інвестиції, інвестори.

В статье исследованы инвестиционный климат Украины в целом. Проведен анализ капитальных инвестиций 2013 года. Приведены основные проблемы инвестиционного климата Украины и предложены пути его улучшения.

Ключевые слова: инвестиции, инвестиционный климат, капитальные инвестиции, инвесторы.

In this article was investigated the investment climate in Ukraine as a whole. The analysis of capital investments for 2013. The basic problem of the investment climate in Ukraine and the ways of its improvement.

Keywords: investment, investment climate, capital investments, investors.

Постановка проблеми дослідження. В сучасних умовах Україна постала перед об'єктивною необхідністю активізації інвестиційної діяльності. Оновлення виробництва та створення ринкової інфраструктури відбуваються майже повністю шляхом і за рахунок інвестування. Чим масштабніші обсяги та вища ефективність інвестицій, тим швидше відбувається відтворювальний процес, здійснюються позитивні ринкові перетворення. Але недостатнє інвестування веде до втрати конкурентоспроможності національної економіки, занепаду основного капіталу, спаду виробництва та збільшення собівартості продукції, що, в свою чергу, обумовлює загострення проблеми інвестиційних ресурсів, а відтак - скорочення інвестиційної активності. Від створення сприятливого інвестиційного клімату в Україні залежить подальший її соціально-економічний розвиток.

Актуальність теми обумовлена тим, що в останні роки показники динаміки інвестиційних процесів почали різко скорочуватися. Тобто необхідно розробляти нові заходи, які призведуть до активізації інвестиційної діяльності на підприємствах України. Якість життя населення та інші найважливіші характеристики розвитку сучасного суспільства залежать від темпів економічного зростання країни, тобто від залучення інвестицій. Отже, управління інвестиційними процесами на підприємствах, забезпечення їхньої повної віддачі є одним з першочергових завдань як центральних, так і регіональних органів влади.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Питаннями інвестицій та інвестиційного процесу займалися як зарубіжні так і вітчизняні вчені, зокрема А. Бутняров, О. В. Гаврилук, Ю. Макогон, А. Трофименко, А. Дука, В. Козюк, В. Мірошник, Т. Мірзоева, Ю. Ткаченко, І. Сазонець, Т. Гринчук та інші.

Проте, незважаючи на всебічність та багатоаспектність наукових досліджень, питання, пов'язані з інвестиційною діяльністю залишаються недостатньо вивченими.

Постановка завдання. Метою дослідження є аналіз теоретичних аспектів прямих інвестицій та інвестиційного клімату в Україні, характеристика проблем та розробка пропозицій щодо покращення інвестиційного процесу.

Виклад основного матеріалу. Інвестиційний клімат включає в себе дві досить суттєві складові: об'єктивні можливості країни (інвестиційний потенціал) та умови діяльності інвестора (інвестиційний ризик).

Недостатньо розглядати тільки потенціал або тільки ризики. Країна може бути першокласною з погляду потенціалу - наприклад, там є сировинні ресурси або багате населення, але якщо політична обстановка нестабільна, існує безліч адміністративних бар'єрів для ведення бізнесу, досить невизначене законодавство у сфері інвестування, то навряд чи хто зважиться на інвестиції.

Україну можна вважати інвестиційно привабливою країною для інвестування, опираючись на такі фактори:

- наявність високого природо-ресурсного потенціалу;
- культурна спорідненість з іншими європейськими та північноамериканськими країнами;
- високий рівень освіти населення і належна професійна підготовка;
- великий споживчий ринок, що наздоганяє ринок високо розвинутих держав.

Найсприятливішими вважають такі види економічної діяльності України, як промисловість (машинобудування, хімічна, паливна та інші) і фінансова діяльність [2, с. 84]. Найменш привабливим сегментом є сільське господарство, куди за останні 10-15 років масштабні інвестиції не надходили. Велику проблему становить спрацьованість устаткування, а також неможливість швидкого повернення інвестором вкладеного капіталу. На даний час сільське господарство повністю фінансується державою. Найпривабливішими регіонами є Київська, Харківська, Донецька, Дніпропетровська, Львівська, Одеська області.

Обсяг унесених з початку інвестування в економіку України прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) на 31 грудня 2013 р. становив 58156,9 млн. дол. США, що на 4,9 % більше обсягів інвестицій на початок 2013 р., та в розрахунку на одну особу населення складає близько 1280,6 дол. США.

До десятки основних країн-інвесторів, на які припадає понад 83% загального обсягу прямих інвестицій, входять: Кіпр, Німеччина, Нідерланди, Російська Федерація, Австрія, Велика Британія, Віргінські Острови (Брит.), Франція, Швейцарія та Італія.

Українська влада регулярно заявляє про свою підтримку для іноземних інвестицій. Загалом, нормативно-правова база для створення та експлуатації підприємств в Україні для зовнішніх інвесторів аналогічна як і для внутрішніх інвесторів (крім власності землі сільськогосподарського призначення). Як правило, інвестиційний дозвіл не потрібний, але всі підприємства повинні бути встановлені відповідно до форми та порядку передбачені законом і зареєстровані відповідними державними установами.

Іноземним інвесторам, як правило, не потрібно шукати спеціальний дозвіл на прямі іноземні інвестиції, але вони можуть бути зареєстровані державними органами. Реєстрація іноземних інвестицій може полегшити обмеження на перерахування дивідендів за кордон.

На жаль, багато інвесторів як і раніше стикаються з труднощами на практичному рівні. Вони не відносяться безпосередньо до питань іноземної власності або інвестицій, а стосуються адміністративних бар'єрів та / або випадкових затримок. В цілому, рівень припливу прямих іноземних інвестицій залишається значно нижчим, ніж в докризовий рівень, а пік 2007 року припливу прямих іноземних інвестицій не очікується, і не буде перевищувати в 2014 році (принаймні) [4, с. 10].

Згідно даних Державного комітету статистики розмір капітальних інвестицій за 2013 рік становить 247891,6 млн. грн. (таблиця) [3].

Таблиця

Капітальні інвестиції за січень – грудень 2013 року

Показники	Освоєно (використано) капітальних інвестицій	
	у фактичних цінах, млн.грн.	з них на капітальний ремонт
Усього	247891,6	16904,9
інвестиції в матеріальні активи	237576,8	16904,0
житлові будівлі	40250,4	465,9
нежитлові будівлі	40241,5	4546,2
інженерні споруди	57689,6	5641,7
машини, обладнання та інвентар	75963,2	4942,6
транспортні засоби	14422,3	1017,4
земля	650,7	-
довгострокові біологічні активи рослинництва та тваринництва	1675,7	3,2
інші матеріальні активи	6683,4	287,0
інвестиції в нематеріальні активи, з них:	10314,8	0,9
програмне забезпечення та бази даних	3314,2	0,3
права на комерційні позначення, об'єкти промислової власності, авторські та суміжні права, патенти, ліцензії, концесії тощо	5637,4	-

Згідно проведеного аналізу, варто зауважити, що найбільша частка загальної суми капітальних інвестицій - інвестиції в матеріальні активи, тобто 237576,8 млн. грн., з них 16904,0 млн. грн. спрямовані на капітальний ремонт. Також вагому частку займають інвестиції в машини, обладнання та інвентар. Найменш привабливою для інвесторів є земля, оскільки сума інвестиційних коштів становить лише 650,7 млн. грн.

Рис. 1. Динаміка капітальних інвестицій за джерелами фінансування за 2010 - 2013 року.

Залежно від джерел фінансування виділяють капітальні інвестиції за рахунок: коштів державного бюджету, місцевих бюджетів, власних коштів підприємств та організацій,

кредитів банків та інших позик, коштів іноземних інвесторів, коштів населення на будівництво власних квартир та на індивідуальне житлове будівництво, інших джерел фінансування.

Отже, за джерелами фінансування найбільшу частку займають капітальні інвестиції за рахунок власних коштів підприємств та організацій, що становить 63,4 % від загального обсягу, за рахунок кредитів банків та інших позик 14,8%. Найменше надходить коштів від іноземних інвесторів, лише 1,6% порівняно з іншими джерелами фінансування.

Протягом даного періоду відсоток інвестицій за рахунок власних коштів підприємств і організацій спочатку знизився, а потім зріс до 63,4% загальної кількості капітальних інвестицій за 2013 рік. Інвестиції за рахунок державного бюджету зменшились більше, ніж на 3%. Простежується зменшення надходження іноземних інвестиційних ресурсів.

На сьогоднішній день в Україні можна виділити цілу низку проблем, що перешкоджають поліпшенню інвестиційного клімату України:

- відсутність сталої стратегії економічного і політичного розвитку;
- обмеженість державних підприємств, що підлягають приватизації, і в яких зацікавлені потенційні інвестори;
- незабезпечення усім суб'єктам економічних відносин, у тому числі й іноземним інвесторам, рівних економічних прав і свобод у здійсненні фінансово-економічної діяльності;
- складність податкової системи та суттєве податкове навантаження;
- відсутність надійної інвестиційної історії, що формується роками внаслідок успішних капіталовкладень інвесторів та інші [1, с. 30].

Також часта зміна урядів, обіцянки різкої зміни політичного курсу та умов ведення бізнесу - аж до націоналізації майна інвесторів, які лунають з боку різних політичних сил, політичні скандали, і, особливо, передвиборчий період посилюють настороженість іноземних інвесторів та сприймаються ними як додаткові ризики, які потребують підвищення прибутковості інвестицій.

Висновки. Отже, для покращення інвестиційного клімату України необхідно:

- обмежити можливості втручання урядовців в господарські процеси, скорочення сфер адміністрування і регулювання. Там же, де вони необхідні, повинні бути розроблені гранично прості і прозорі процедури виконання адміністративних функцій, а також контролю над їх виконанням.

- спростити процедури по організації бізнесу;
- звернути увагу на проблеми врегулювання державного боргу;
- забезпечити захист прав інтелектуальної власності;
- необхідно підвищити прозорість банківської системи і запобігти банкрутства банків;
- спростити систему оподаткування та забезпечити розвиток конкуренції.

Крім того, українська економіка знаходиться на шляху до повної реалізації свого потенціалу. По-перше - це ресурсний потенціал, по-друге - досить високий рівень вищої освіти, по-третє - вартість робочої сили є значно нижчою. І також Україна є центром Європи і через неї проходять велика кількість торговельних шляхів з іншими країнами. Для забезпечення економічного зростання, сприятливий інвестиційний клімат на нинішньому етапі стає головною задачею. У інвесторів повинна скластися упевненість, що сьогодні краще, ніж вчора, а завтра буде краще, ніж сьогодні.

1. Бутняров А. / Сприятливий інвестиційний клімат країни – запорука залучення іноземних інвестицій // А. Бутняров / Ринок цінних паперів України. – 2008, – №3-4. – с. 29-32. 2. Гаврилук О.В. / Інвестиційний імідж та інвестиційна привабливість України // О. В. Гаврилук / Фінанси України. – 2008. – №3. – с. 79-93. 3. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>. 4. Doing business and investing in Ukraine. – серпень 2013. – 75 с.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.pwc.com/ua